

Vergaderjaar 1996–1997

25 169

Wijziging van de grens tussen de gemeenten Elst en Nijmegen

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

1. Inleiding

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt, omdat het zonder meer instemmend luidt/uitsluitend opmerkingen van redactionele aard bevat (artikel 25a, vierde lid, onderdeel b, van de Wet op de Raad van State).

Op 27 augustus 1996 hebben de gemeenteraden van Elst en Nijmegen krachtens artikel 284, onder b, van de Gemeentewet bij gelijkkluidend besluit de ontwerp-regeling tot gemeentelijke herindeling van Lent vastgesteld (zie bijlage).¹ Gedeputeerde staten van Gelderland hebben die regeling conform artikel 3, tweede lid, van de Wet algemene regels herindeling (Wet arhi) op 3 september goedgekeurd en aan de Minister van Binnenlandse Zaken toegezonden. Lent is een kern die ingedeeld is bij de gemeente Elst. De ontwerp-regeling strekt tot indeling van deze kern bij de gemeente Nijmegen. Door de grenswijziging tussen Elst en Nijmegen daalt het inwonertal van de eerstgenoemde gemeente met 16% (zie p. 3 van de ontwerp-regeling). Dit betekent dat er bij de gemeentelijke herindeling van Lent sprake is van een wijziging van de gemeentelijke indeling (artikel 282, onder a, van de Gemeentewet) die bij wet vastgesteld dient te worden. De ontwerp-regeling heeft geleid tot het onderhavige wetsvoorstel en is daarin integraal verwerkt.

De grenswijziging tussen Nijmegen en Elst is het gevolg van de vaststelling van het VINEX-beleid (Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening Extra) voor het Knooppunt Arnhem-Nijmegen (KAN). Een onderdeel van dat beleid vormt de aanwijzing van een aantal grote woningbouwlocaties, waaronder Land over de Waal (de Waalsprong). De VINEX-locatie Waalsprong is met name bedoeld voor de opvang van de vraag naar woningen en bedrijfsterreinen van de gemeente Nijmegen. Die gemeente kan binnen de eigen gemeentegrenzen niet over voldoende ruimte beschikken om in de woningbehoefte te voorzien. Het VINEX-beleid is voor het KAN door provinciale staten van Gelderland vertaald in een ruimtelijk-economische visie voor deze regio, waarin onder andere de locatie Waalsprong is vastgelegd, vooruitlopend op de bijstelling van het streekplan. Mede op basis daarvan is een convenant gesloten tussen het Rijk, de provincie Gelderland, het Regionaal Openbaar Lichaam KAN en de betrokken KAN-gemeenten (waaronder Nijmegen) over de uitvoering van het VINEX-beleid. Voor de VINEX-locatie de Waalsprong gaat het hierbij om de bouw van 12 000 woningen inclusief voorzieningen, waarvan 6500 voor 2005 gerealiseerd dienen te zijn. Deze locatie is gelegen op het grondgebied van de gemeenten Bemmelen, Elst en Valburg.

¹ Ter inzage gelegd bij de afdeling Parlementaire Documentatie.

Over de uitvoering van de ontwikkelingsvisie ten aanzien van de Waalsprong van provinciale staten kon geen overeenstemming worden bereikt tussen de gemeenten Elst, Valburg en Nijmegen. Om de tijdige uitvoering van de woningbouw veilig te stellen hebben provinciale staten hierop besloten over te gaan tot het zelf regelen van een drietal grenscorrecties in het Waalspronggebied. Inmiddels hadden de gemeenten Bemmel en Nijmegen overeenstemming bereikt over een onderlinge grenscorrectie tot overgang van het deel van de Waalsprong dat bekend staat als Ressen-zuid/west, naar Nijmegen (zie bij dit wetsvoorstel behorende kaart). Die grenscorrectie zal 1 januari 1997 ingaan. Kort na het besluit van provinciale staten kwamen de gemeenten Elst en Valburg met Nijmegen overeen grenswijzigingen gezamenlijk te regelen. Gedeputeerde staten besloten hierop de door hen gestarte grenscorrectieprocedures stop te zetten. De eerste onderling te regelen grenswijziging betreft de grenscorrectie tussen Nijmegen en Valburg ten behoeve van de realisering van woningbouw ten oosten van de kern Oosterhout (zie de kaart). Die grenscorrectie is op 1 januari 1996 ingegaan. Ten tweede betreft dit de grenswijziging tussen Elst en Nijmegen. Zoals vermeld hebben de gemeenteraden van Elst en Nijmegen hiertoe bij gelijkkluidend besluit de ontwerp-regeling tot gemeentelijke herindeling van Lent vastgesteld.

2. Beoordeling van de ontwerp-regeling

De beide gemeentebesturen hebben voorgesteld hun onderlinge grens te wijzigen (zie voor de argumenten p. 3 van de ontwerp-regeling). De argumenten voor deze gemeentelijke herindeling van de gemeentebesturen van Elst en Nijmegen onderschrijf ik. Met name acht ik van belang dat het bestuur over de VINEX-locatie Waalsprong bij één gemeente komt te liggen. Dit zal de tijdige realisatie van die locatie bevorderen en de ontwikkeling ervan vergemakkelijken.

Het voorstel van de beide gemeentebesturen is getoetst aan de hoofdlijnen van het gemeentelijke herindelingsbeleid, zoals die in het kabinetsstandpunt inzake de vernieuwing van de bestuurlijke organisatie van 15 september 1995 zijn opgenomen (kamerstukken II 1994/1995, 21 427, nr. 111, bijlage 3, verder aangehaald als: beleidskader gemeentelijke herindeling). De ontwerp-regeling van Elst en Nijmegen past naar de mening van het kabinet goed binnen het beleidskader gemeentelijke herindeling. Volgens dat beleidskader dienen regionale centrumgemeenten uit ruimtelijk oogpunt versterkt te worden en in aanvulling daarop vanuit het oogpunt van maatschappelijk en economisch draagvlak. Van belang is dan dat gemeenten in staat worden gesteld een evenwichtige economische en ruimtelijke ontwikkeling in het totaal van hun gebied te realiseren, waarbij afhankelijkheid van randgemeenten zoveel mogelijk dient te worden voorkomen. Tevens is van belang dat dergelijke gemeenten voldoende kwalitatieve keuzeruimte hebben om hun ontwikkeling te realiseren. Qua ruimtelijke mogelijkheden zit de centrumgemeente Nijmegen aan haar grenzen. Door de gemeentelijke herindeling van de kern Lent worden die gemeente voldoende ruimtelijke mogelijkheden geboden om voor een lange periode te bouwen. Gelet op het voorgaande heeft het kabinet het voorstel van de gemeentebesturen van Elst en Nijmegen, zoals goedgekeurd door gedeputeerde staten van Gelderland, overgenomen.

Hoewel de Wet arhi geen procedureregels bevat voor ontwerp-regelingen die door gemeenteraden worden vastgesteld, hebben de gemeentebesturen van Elst en Nijmegen op eigen initiatief een afzonderlijke inspraakronde gehouden (zie p. 7 van de ontwerp-regeling). Tevens zijn de concept-raadsbesluiten ter openbare inzage gelegd. Niemand heeft bezwaar gemaakt tegen die besluiten.

3. Financiële aspecten

De overgang van de kern Lent van Elst naar Nijmegen heeft beperkte financiële gevolgen voor de beide betrokken gemeenten. Zo zal de algemene uitkering uit het gemeentefonds van Elst lager worden, terwijl die van Nijmegen juist hoger zal worden.

De uitkomst van de maatstaf «gewenningsbijdrage herindeling» (maatstaf 34 van bijlage 2 van de Invoeringswet Financiële-verhoudingswet) is naar huidig inzicht voor de beide gemeenten nihil.

De gemeenten hebben afgesproken dat Nijmegen aan Elst een eenmalige afkoopsom zal betalen ter compensatie van de bij Elst optredende negatieve financiële gevolgen (zie de financiële notitie die als bijlage is opgenomen bij de ontwerp-regeling). Daarmee hebben de beide gemeenten de discussie over de financiële consequenties afgesloten.

Ik zie, met name vanwege de beperkte omvang van de grenswijziging en de financiële overeenstemming die beide gemeenten hierover hebben bereikt, geen aanleiding te twifelen aan de financiële levensvatbaarheid van de gemeenten na herindeling.

4. Verkiezingen

Aangezien het inwonertal van de gemeente Elst door de voorgestelde grenswijziging met 16% zal dalen, zullen er krachtens artikel 52, tweede lid, onder b, van de Wet arhi voor deze gemeente tussentijdse raadsverkiezingen gehouden worden. In Nijmegen zullen daarentegen geen verkiezingen gehouden worden, omdat de toename van het aantal inwoners in deze gemeente onder het 10%-criterium van die bepaling blijft.

De beoogde datum van herindeling van dit voorstel is 1 januari 1998. Dit betekent dat er zonder een nadere regeling in Elst kort na elkaar twee verkiezingen gehouden zullen worden, te weten herindelingsverkiezingen in november 1997 en reguliere gemeenteraadsverkiezingen in maart 1998. Om dit te voorkomen is in artikel 2, tweede lid, van het wetsvoorstel bepaald dat die reguliere verkiezingen worden overgeslagen. Artikel 2, derde lid, is nodig omdat afgeweken wordt van de grondwettelijke zittingstermijn van 4 jaar. Een dergelijke afwijking dient ingevolge artikel 129, vierde lid, van de Grondwet bij wet te geschieden. Dit lid bewerkstelligt dat de zittingsperiode van de gemeenteraad van Elst die bij de herindelingsverkiezingen wordt gekozen, gelijk eindigt met de zittingsperiode van de gemeenteraden die in maart 1998 worden gekozen.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken,
A. G. M. van de Vondervoort